

Interview Joost Vandecasteele & Joris Van den Brande over *Clash*

door Lotte Bode – oktober 2019

In *Clash* dalen jullie af naar de diepste krochten van jullie eigen hoofd. Wat zoeken jullie daar?

Joost: Allebei vragen we ons af waarom we altijd zo streng voor onszelf zijn. Waarom laat je toch zo veel onzekerheid toe in je leven? Waarom zie je jezelf steeds als een mislukking, en dan zeker in vergelijking met andere mensen? Heel veel jongeren kampen met psychische stress. Wij zoeken een verklaring waarom de kop zo vijandig is. Het lijf wil gewoon rustig zitten, spelen of plezier maken. Voor 12-jarigen komt daar plotseling schaamte bij. Het speelse en kinderlijke wordt gênant. Volgens ons begint de kop op dat moment het lijf te commanderen: “Nu is het gedaan! Nu moet je bezig zijn met imago, nu moet je stoer doen of koket zijn! Schoonheid is belangrijk!” Het lijf wordt gegijzeld door de kop.

***Clash* is na *Sorry voor alles* jullie tweede voorstelling samen.**

Joost: Toen zochten we het steeds groter en verder. We kwamen uit bij het einde van de wereld en nieuwe planeten. Nu zoeken we het kleiner, als een tegenreactie.

Joris: In *Sorry voor alles* keken we naar *the bigger picture*. We zagen in hoe absurd de wereld is. Onze verklaring daarvoor is dat God dement is. Dat gaat in tegen het idee dat alles rationeel is en logisch gezien ‘klopt’. We denken dat we heel rationele wezens zijn, maar dat is eigenlijk niet zo. Het hoofd maakt je dingen wijs en is soms onbetrouwbaar. Wij willen tonen dat de wereld niet rationeel is en jij zelf ook niet. Dat inzicht kan bevrijdend zijn. Misschien heeft mijn hoofd niet het beste met mij voor?

Joost: We spelen twee mensen die dat op verschillende manieren aanpakken. Joris speelt iemand die zo veel emoties heeft dat het hem uitput. Zijn kop is te aanwezig en verlamt hem helemaal. Mijn personage heeft dan weer geen gevoelens. Beiden zijn we slachtoffer van onze eigen kop. En gaan we ons hoofd bestrijden met ons lijf. Met alle gevolgen van dien!

Joost, jij schrijft boeken, scenario’s voor series en games, columns... en Joris, jij speelt en schrijft teksttheater. Waarom vallen twee mannen van het woord nu terug op het lichaam?

Joris: We hebben alle twee in ons leven ervaren hoe het denken ons ook naar beneden kan halen. Negatieve gedachten, onzekerheid, faalangst, het gevoel dat je niet op je plek bent of dat je het eigenlijk allemaal niet kunt... Later besef je dat die gedachten onzinnig en fout zijn. Het brein is overtraind om constant te draaien en te redeneren. Wanneer de logica stilvalt, kan het brein even goed in de andere richting doorratelen.

Joost: Heel onze carrière is gebaseerd op fantaseren, leuteren en onzin. Plots ben je een maand verder en besef je dat je heel de tijd gewoon hebt gezeten... Onze kop lijkt het interessantste deel van ons zijn. Het lijf kan dat toch niet blijven aanvaarden? Hoe cool zou het zijn als het lijf in opstand kwam tegen de kop? We fantaseren dat kop en lijf twee aparte entiteiten zijn en dat er een oorlog tussen beide uitbreekt.

Welke rol kan theater spelen in die *clash* tussen hoofd en lichaam?

Joris: In de psychologie is al veel geschreven over de vaak negatieve gedachtestroom. We willen geen therapeutische voorstelling maken, maar het is fijn om ook met jongeren het gesprek aan te gaan. Zo veel jongeren worstelen met depressies, onzekerheid of faalangst en toch wordt er niet echt over gesproken. Mensen vertellen dat ze met *Start to Run* zijn begonnen of dat ze tienduizend stappen hebben gezet. Maar hoe ga je op een gezonde manier met je hoofd om? Dat blijft nog in de taboesfeer. Veel jongeren die zich slecht voelen, krijgen het gevoel dat ze daar alleen in staan of dat ze niet normaal zijn. Zo wordt het gevoel eenzaamheid enkel nog versterkt. *Clash* kan het begin van een gesprek zijn of op zijn minst een beetje troost geven.

Joost: Vreemd genoeg hebben we agenda's waarin we schrijven wat we moeten doen, waar en om hoe laat. Dat zijn allemaal *zaken*. Vroeger schreven we onze gevoelens op in een dagboek. Waarom behouden we de agenda, maar verliezen we het dagboek? Stel je voor dat je jezelf kunt heruitvinden. Wij geloven in een soort zuivering door fantasie. Onzin werkt enorm goed om het vanzelfsprekende in vraag te stellen. We maken theater voor een publiek dat niet belerend toegesproken wil worden. Wij gaan niet preken dat ze beter moeten zorgen voor hun mentale gezondheid. Integendeel: met heel veel *fun* en onzin proberen we toch iets fundamenteels te zeggen, zonder te pretenderen dat we de waarheid in pacht hebben. De beste dingen voelen zowel heel persoonlijk als heel maatschappelijk aan.

Joris: Humor en onzin doen ons veel deugd omdat wij de wereld ook zo aanvoelen. We lopen rond en krijgen het gevoel dat alles onzin is. We doorbreken de *sérieux* van mensen die denken dat alles logisch is. Veel televisieseries doen dat ook: iets zinnigs vertellen met genoeg humor.

Jullie zijn ondertussen allebei veertig. Hoe gooien jullie je lichaam op de scène?

Joost: Laat ons zeggen: we zijn bereid om *vé* te gaan.

Joris: Voorlopig hebben we besloten dat we toch nog wat teksten gaan schrijven om het erover te hebben (lacht).

Joost: Ik ga niet overdrijven, maar deze voorstelling wordt de meest hallucinante, krachtdadige,

Joris: grensverleggende,

Joost: wereldschokkende voorstelling. Niet alleen in de Vlaamse theatergeschiedenis,

Joris: en dansgeschiedenis

Joost: maar

Joris: in Duitstalig

Joost: op wereldniveau. Op dit moment hebben we al contact gelegd met de NAVO en ze zijn bereid

Joris: om ons in hun ruimteprogramma op te nemen omdat we zo grensverleggend zijn.

Joost: De kans is groot dat we met deze voorstelling geïntegreerd worden in het Pantheon van de geschiedenis. En ik overdrijf niet hé.

Joris, waarom maak jij graag theater voor 12+?

Joris: Je speelt voor een leeftijd waarop je nog echt impact kunt hebben. Ik denk niet dat je de wereld met theater kunt veranderen, maar de impact is wel groter dan in volwassenentheater. In een schoolsysteem verloopt alles volgens verplichte regeltjes. Wij brengen daar baldadigheid in.

Joost: Bij schoolvoorstellingen zijn jongeren verplicht om te komen kijken. Dat geeft ons ook een grote verantwoordelijkheid. Als je een slechte film in de cinema ziet, besluit je niet om nooit meer naar de bioscoop te gaan. Theater heeft minder krediet in dat opzicht. Bij één slecht stuk kan iemand al besluiten dat theater niets voor hem is. Daarom moet ons theater joviaal zijn. In alles wat ik maak, moet ik het publiek enigszins tegemoet komen.

Jeugdtheater maakt je heel bewust van je publiek. Je móét met je publiek omgaan en kunt niet doen alsof de reactie los van jou staat. Je kunt een jongerenpubliek niet negeren: dat heeft voor- en nadelen. Het zorgt ervoor dat je meer bezig bent met snelheid, ritme, inhoud en humor.

Hoe vinden jullie aansluiting bij jongeren?

Joost: Bij de eerste voorstellingen die wij maakten, hadden we nog een voeling met de generatie onder ons. Veel voorstellingen van twintigjarigen gaan over het verwerken van je jeugd. Ondertussen zijn we twintig jaar verder en realiseren we ons dat we niets meer weten van die jongeren. Sommige acteurs zetten een baseballpet op en gaan terug kinderen spelen. Wij geloven dat we jongeren ook kunnen aanspreken door te vertellen wat ons bezighoudt. Er zijn dingen die niet veranderen: onzekerheid of kopzorgen zijn van alle leeftijden.

Jullie spelen zelf geen jongeren, maar wat dan wel?

Joris: Je hebt verschillende visies op een personage. Sommigen denken dat je een personage kunt definiëren. Volgens anderen bestaat een personage uit hetgeen hij zegt en doet tijdens een voorstelling. Dat hoeft niet vast te staan. In de voorstellingen die we maken, zelfs in *Sorry voor alles*, ben je degene die zegt wat hij zegt en doet wat hij doet. Dat hoeft niet consequent te zijn, want mensen zijn vaak ook niet consequent.

Joost: Personages zijn gewoon sjablonen om ideeën in te proppen. We spelen altijd met een balans. Als Joris extreem veel emoties heeft, is het interessanter als ik er juist helemaal geen heb. We zullen geen jongeren spelen, behalve misschien ironisch.

Hoe verloopt jullie repetitieproces?

Joris: We vertrekken vanuit onze tekst. Met tekst kun je een wereld verbeelden die je niet hoeft te tonen. Nu zoeken we wat we daaraan kunnen toevoegen in vorm, in lijf, in kostuum,...

Joost: We hebben onszelf en elkaar al heel veel pijn gedaan. Ik denk dat het alleen maar erger en erger gaat worden. Dat staat op film, maar dat blijft geheim. Het gegil dat je soms hoort, is echt. Mentale pijn? Nul! Wij zijn harde mannen! Wij zijn onwrikbaar.